

УДК 8.81

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/53-1-25>

Юлія ГАЙДЕНКО,

orcid.org/0000-0002-4063-525X

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри англійської мови гуманітарного спрямування № 3

Національного технічного університету України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

(Київ, Україна) *haidenko.yuliia@lil.kpi.ua*

Оксана СЕРГЄЄВА,

orcid.org/0000-0002-7396-5511

викладач кафедри англійської мови гуманітарного спрямування № 3

Національного технічного університету України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

(Київ, Україна) *serheieva.oksana@lil.kpi.ua*

Микола ТИЩЕНКО,

orcid.org/0000-0001-8390-7350

викладач кафедри англійської мови гуманітарного спрямування № 3

Національного технічного університету України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

(Київ, Україна) *tyshchenko.mykola@lil.kpi.ua*

ПРАГМАТИЧНИЙ КОМПОНЕНТ ЯК КОМУНІКАТИВНИЙ ОРІЄНТИР У СЕМАНТИЦІ СЛОВА

У статті визначено поняття “прагматичний компонент лексичного значення слова”, описано його місце в семантичній структурі слова, досліджено його специфіку та складові.

Розкрито, що лексичне значення слова – це соціально й асоціативно закріплений за цим словом як за певним комплексом звуків індивідуальний зміст. Лексичне значення слова складається з низки взаємопов’язаних компонентів: логіко-предметного, поняттєво-семантичного, емотивно-конотативного, структурного та прагматичного. Встановлено, що прагматичний компонент займає провідну роль у структурі слова, впливаючи на всі інші її складові.

З’ясовано, що прагматичний компонент – це додаткова стосовно основного предметного змісту слова інформація про учасників і умови комунікації. Він містить експресивний, емоційно-оцінний, функційно-стильовий, історико-культурний та соціальний складники, які, узагальнюючи весь прагматичний компонент, вказують на комунікативний регістр, сферу використання слова й інформацію про учасників комунікації. Досліджено, що прагматичний потенціал слова залежить від кількості складників, наявних у межах прагматичного компонента.

Встановлено, що функція інтенції, котра притаманна слову та полягає в реалізації інформаційно-комунікативного наміру відправника, також реалізується завдяки прагматичному компоненту.

Описано, що прагматичний компонент включає додаткову інформацію експресивно-стилістичного, функційно-стильового характеру, соціально-психологічні, соціально-історичні, національно-культурні асоціації, закріплені за певним словом у результаті колективного досвіду, а також оцінку можливого впливу слова на адресата.

Розкрито, що прагматичний компонент – це прагматична програма, яка визначає поведінку слова в контексті, диктує його адекватний вибір й обмеження на використання

Ключові слова: *лексичне значення слова, прагматика, прагматичний компонент, складова.*

Yuliia HAIDENKO,

orcid.org/0000-0002-4063-525X

Ph.D. (Philology),

*Associate Professor at the Department of English Language for Humanities
National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"
(Kyiv, Ukraine) haidenko.yuliia@lil.kpi.ua*

Oksana SERHEIEVA,

orcid.org/0000-0002-7396-5511

*Lecturer at the Department of English Language for Humanities
National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"
(Kyiv, Ukraine) serheieva.oksana@lil.kpi.ua*

Mykola TYSCHENKO,

orcid.org/0000-0001-8390-7350

*Lecturer at the Department of English Language for Humanities
National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"
(Kyiv, Ukraine) tyshchenko.mykola@lil.kpi.ua*

PRAGMATIC COMPONENT AS COMMUNICATIVE GUIDE IN WORD SEMANTICS

The article has been devoted to pragmatic component of lexical meaning of the word. The term "pragmatic component" has been defined. The place of pragmatic component in semantic structure of the word has been identified. The analysis of peculiarity and constituents of pragmatic component has been given.

Lexical meaning has been defined as a particular content that has been pinned to the word as a set of sounds by society and through associations. Lexical meaning consists of interrelated components such as denotative, significative, connotative, structural and pragmatic. It has been outlined that, affecting all the other components, pragmatic component plays a leading role within the word structure.

It has been revealed that pragmatic component is information about participants and conditions of communication that the word has in addition to its main meaning. It has been ascertained that pragmatic component consists of expressive, emotional-evaluative, functional-stylistic, historical and cultural constituents which point at communicative register, spheres of word usage and information about participants of communication. It has been identified that pragmatic potential of the word depends on the amount of these constituents within the pragmatic component.

It has been outlined that pragmatic component also helps the word perform the function of intent, i.e. fulfil information-communicative intention of the sender.

It has been ascertained that pragmatic component comprises extra-information such as expressive-stylistic and functional-stylistic. It also includes social-psychological, social-historical, national and cultural associations that have been pinned to a certain word as a result of collective experience. Moreover, pragmatic component also incorporates evaluation of possible influence of the word on the recipient.

It has been revealed that pragmatic component is the pragmatic program that determines the behavior of the word in context, stipulates its adequate choice and restrictions of use.

Key words: *lexical meaning of the word, pragmatics, pragmatic component, constituent.*

Постановка проблеми. Сучасні дослідження лексичного значення показали, що вивчення та адекватний опис мовних одиниць не можуть виконуватися лише в рамках аналізу лексичної семантики через те, що їх достеменно інтерпретація можлива лише в конкретній ситуації мовлення. Людині повернено статус «міри всіх речей» і навіть узальне лексичне значення слова розглядається не як константа, а умовно усталена сутність із рухомими межами, яка в процесі комунікації не переноситься з однієї голови в іншу, а актуалізується на основі аксіологічних баз мовців, їхньої національної, ідіоетнічної належності, комунікативно-прагматичних пресупозицій тощо (Азнаурова, 1988; Бацевич, 2011; Іщенко, 2012; Карачун, 2019; Мовчан, 2012).

Слідом за Ч. Моррісом, який виділяв три складові слова-знака – семантику (відношення знака до позначуваного), синтактику (співвідношення знаків між собою) і прагматику (відношення знака та суб'єкта) – лексичне значення слова розглядається у мовознавчих дослідженнях як результат різних прагматичних чинників і як залежне від «семантичних правил», що встановлюють: відповідність між знаками та ситуаціями, які вони можуть позначати; умови застосування знака до об'єкта або ситуації (Степанов, 2013: 64). Причому найбільш аргументованою визнається точка зору Дж. Ліча, який розрізняючи семантику і прагматику, відмовляється від принципів власне семантизму (коли значення розглядається як

виключно семантична сутність, тобто прагматика включена в семантику) чи власне прагматизму (коли у значенні вбачають суто прагматичне поняття) і постулює принцип комплементаризму, висуваючи тезу про доповнення однієї іншою (Huang, 2007: 210-211; Lyons, 1977: 117).

Прагматику загалом визначають як «науку про вживання мови», «мову в контексті», «контекстуальність мови як явища», «вчення, яке досліджує відношення знаків із тими, хто їх створює, приймає і розуміє» (Заботкіна, 1990; Yule, 1996: 4).

Особливої уваги набуває прагматична зумовленість і функційний аспект лексичного значення слова, котре визначається як: породжена прагматичною необхідністю номінації екстралінгвістична сутність, що співвідносить певні звукові комплекси з явищами позамовної дійсності (Загнітко, 2006: 10); «набуті за допомогою досвіду (у процесі діяльності) знання про сукупність мовних і немовних ситуацій, в яких може вживатися слово» (Левицький, 2014: 31).

Лексичне значення слова, тобто соціально й асоціативно закріплений за цим словом як за певним комплексом звуків індивідуальний зміст, на думку низки лінгвістів (І. В. Арнольд, Н. Д. Арутюнової, О. Г. Беляєвської, І. О. Голубовської, Н. Г. Іщенко, І. М. Кобозевої, В. В. Левицького та ін.) постає певним семантичним цілим, що складається із взаємопов'язаних і взаємозумовлених частин та компонентів, котрі «з одного боку, є результатом зображальної діяльності людини, а з іншого – функційної зорієнтованості одиниць мови» (Беляєвская, 1987: 44). Так, згідно з В. В. Левицьким, лексичне значення слова – це багатшаровий комплекс складників: інформації про позначувані словом предмети і явища реальної дійсності, інформації або знання про умови комунікації та правила вживання слова як мовного знака (Левицький, 2014: 69). Воно є компонентною структурою, в якій межі між семантикою, прагматикою та синтактикою умовні й рухомі (Левицький, 2014: 38).

На противагу підходам, які розглядають лексичне значення слова як структуру, що складається з трьох компонентів (денотативного, сигніфікативного та реляційного, котрий вказує на зв'язок денотата з сигніфікатом) (Ю. Д. Апресян, Р. О. Будагов, В. В. Левицький та ін.), у нашому дослідженні, слідом за О. Г. Беляєвською (Беляєвская, 1987), виділяється п'ять компонентів лексичного значення слова: логіко-предметний, поняттєво-семантичний, емотивно-конотативний, структурний та прагматичний. Лексичне значення слова включає власне семантичну або когнітивну

частину, яка утворює його концептуальне ядро, і прагматичну, спрямовану на вживання лексичної одиниці (Никитин, 2007: 103). Специфіка цих частин визначається компонентами лексичного значення.

Структура лексичного значення слова зумовлюється низкою чинників: необхідністю номінувати об'єкти і явища навколишньої дійсності (логіко-предметний компонент), семантизувати поняття (поняттєво-семантичний компонент), відображати психічні дії, що супроводжують процес номінації, тобто почуття, емоції, особливості сприйняття позначуваної словом реалії, її оцінку тощо (емотивно-конотативний компонент), детермінувати позицію слова у межах певної парадигми, визначати його лінійні зв'язки (структурний компонент), позначати вживання слова в певній комунікативній ситуації (прагматичний компонент).

Аналіз досліджень. Комплексним дослідженням прагматики слова присвячено роботи таких мовознавців, як: О. С. Азнаурова (1988), Н. Д. Арутюнова (1988), Ю. Д. Апресян (1988), Ф. С. Бацевич (2011), О. Г. Беляєвська (1987), Н. І. Заботкіна (2012), М. В. Нікітін (2007), І. П. Сусов (2006) та ін. Зазначена проблема не втрачає актуальності в мовознавчих студіях сьогодення, тому різні її аспекти висвітлено у низці наукових праць. Зокрема, структуру прагматичного компонента лексичного значення слова описано в розвідках Л. С. Бархударова (2021), І. М. Кобозевої (2000), Н. А. Кузьміної (2010) та ін. Актуальними в контексті означеної проблематики є праці Н. Г. Іщенко (2012), яка описує прагматичний компонент лексичного значення похідних іменників, Ю. Г. Карачун (2019), котра студіює функційно-прагматичний аспект складних термінів-іменників в англійськомовних текстах з електричної інженерії, І. В. Ружицького (2017), який висвітлює прагматичний компонент значення слова на матеріалі модальних часток та вигуків, К. В. Тараненко (2012), котра досліджує прагматичний аспект структури значення антонімів. Проте, незважаючи на наявність лінгвістичних досліджень, присвячених прагматичному компоненту лексичного значення слова, низка питань цієї проблематики й досі не має остаточного вирішення або має спірні трактування, що зумовлює актуальність цієї статті.

Мета цієї статті – визначити поняття «прагматичний компонент» і описати його місце в межах лексичного значення слова, дослідити його специфіку та складові.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні єдиного терміна на позначення прагматичного компонента лексичного значення не існує, що передусім пов'язано з його багатоаспектністю. Так, інформацію, яка міститься в ньому, називають прагматичною (Азнаурова, 1988; Апресян, 1988; Арнольд, 1999; Заботкина, 2012; Кобозева, 2000), конотативною (Телия, 1986), експресивною (Голубовська, 2012), стилістичною (Винокур, 1990).

У сучасних мовознавчих дослідженнях здебільшого вивчається лінгвістичний статус прагматичного компонента висловлювання, однак деякі положення можна екстраполювати на дослідження семантики слова, використовуючи референтний підхід. Прагматичний компонент слова або висловлювання інтерпретують як вивчення мови у реальних ситуаціях спілкування (Беляевская, 1987: 53; Іщенко, 2012: 78). Ґрунтуючись на позиції О. Г. Беляєвської, прагматичний компонент слова ми розглядаємо як додаткову стосовно основного предметного змісту слова інформацію про учасників та умови комунікації (Беляевская, 1987: 52).

У лінгвістичній літературі існує два підходи щодо місця прагматичного компонента в межах лексичного значення слова. По-перше, прагматичний компонент розглядає як периферійний, другорядний стосовно семантичного. Так, Е. С. Азнаурова його лінгвістичний статус визначає на рівні сильного імплікаціоналу, який співвідноситься з периферійною частиною значення та його асоціативним полем (Азнаурова, 1988: 45). По-друге, у ньому вбачають компонент, який утворює ядро лексичного значення слова, його семантичну структуру. При цьому мовознавцями (Беляевская, 1987; Іщенко, 2012) визнається центральний, вирішальний статус прагматичного компонента у структурі слова. Постулюється теза про вплив прагматичного на інші компоненти лексичного

значення слова, його сукупну семантику; прагматичний компонент тлумачиться як «прагматична програма, яка визначає поведінку слова в контексті, диктує його адекватний вибір й обмеження на використання» (Заботкина, 2012: 45).

Подібно до О. Г. Беляєвської (Беляевская, 1987) вважаємо, що прагматичний компонент займає провідну роль у компонентній структурі лексичного значення слова, впливаючи на всі інші складові цієї структури, що, на нашу думку, спричинено прагматичною зумовленістю процесу номінації, насамперед функційною зорієнтованістю мови та її одиниць (див. рис. 1).

Утворюючи предметно-поняттєве ядро слова, логіко-предметна та поняттєво-семантична складові, кожна по-своєму, слугують засобом відображення у ньому певної реальності та, з цього погляду, протиставляються прагматичному компоненту лексичного значення, який, крім інших видів прагматичної інформації, містить конвенізовані у межах певного мовного колективу історико-культурні, соціальні, експресивні, емоційно-оцінні та інші відтінки, а також оцінку можливого впливу слова на адресата.

Контроверсійним у сучасній лінгвістичній парадигмі залишається питання щодо складових прагматичного компонента лексичного значення слова. Зокрема, Л. С. Бархударов у його складі виділяє такі аспекти, як: стилістична характеристика слова; реєстр слова; емоційне забарвлення; комунікативне навантаження мовних елементів у складі речення; конотації слова по Ю. Д. Апресяну (додаткові асоціації, які викликає слово у носіїв певної мови) (Бархударов, 2021: 168-171). На думку О. Г. Беляєвської, до складу прагматичного компонента входять: вказівка на комунікативний реєстр, тобто інформація про ситуації комунікації (формальну, неформальну і нейтральну) та статусно-рольовий дейксис (вказівка на рольові та особистісні відносини між учасниками спілкування, територіальний і діалектальний варіанти, які вони використовують); комунікативно-прагматичні параметри мовців (вік, стать, рівень освіти, сферу діяльності й соціальний статус); сфери використання слова (Беляевская, 1987: 53-55). Згідно з І. М. Кобозевою, прагматичний компонент містить інформацію про: ставлення мовця до позначуваної словом реальності; ставлення мовця до адресата повідомлення; прагматичні функції лексеми; конотації лексеми

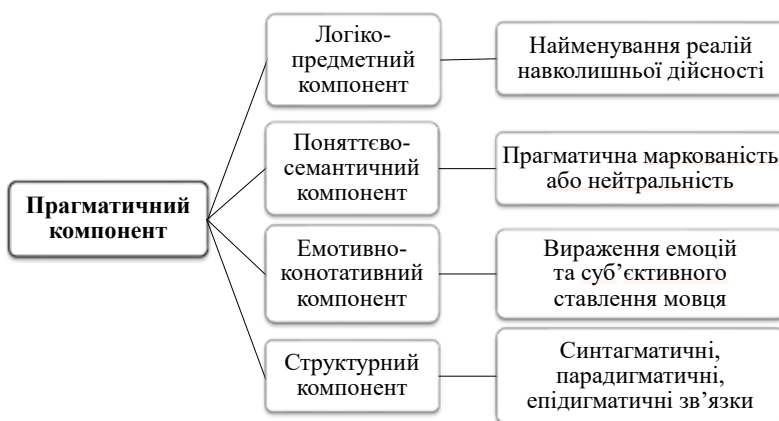


Рис. 1. Вплив прагматичного на інші компоненти лексичного значення слова

(Кобозева, 2000: 81-94). Н. А. Кузьміна до складових прагматичного компонента відносить: стилістичну інформацію (відомості про використання слова, типи контекстів слововживання); образність (цілісне наочне уявлення, пов'язане з певним словом загалом спільне для всього мовного колективу); статуси мовця й адресата (соціальний статус) (Кузьміна, 2010: 30-34). Як зазначає І. В. Ружицький, прагматичний компонент слова включає: рефлексивний (пов'язаний із пресупозиціями та рефлексією); оцінний; емотивний; стилістичний мікрокомпоненти (Ружицький, 2007: 2).

Найбільш вичерпним, на нашу думку, є погляд Н. Г. Іщенко, згідно з якою в межах слова містяться експресивна, емоційно-оцінна, функційно-стильова, історико-культурна та соціальна складові, які, узагальнюючи весь прагматичний компонент, вказують на комунікативний реєстр, сферу використання слова та інформацію про учасників комунікації (Іщенко, 2012: 78-84). При цьому кількість складових у межах прагматичного компонента може варіюватися, а прагматичний потенціал слова визначається ступенем їх співіснування: чим більша їх кількість у межах прагматичного компонента, тим більша прагматична значущість слова, його прагматичне навантаження.

Прагматичний компонент перебуває у тісних взаємовідносинах з усіма іншими компонентами лексичного значення слова оскільки об'єктом найменування виступають явища навколишнього світу, позначення яких неможливе за межами суспільства й умов його існування. Прагматичний компонент відображає історичні, культурні, соціальні обставини творення лексичних одиниць і зумовлює формування семантичної (когнітивної) та прагматичної частин лексичного значення слова.

Складна структура прагматичного компонента семантики слова корелює з позамовними чинниками і перетворює слово на носія різноманітної прагматичної інформації, тому Н. Д. Арутюнова зазначає, що в процес інтерпретації слова залучено не лише його значення, але й багаточисленні прагматичні імплікації, достеменно декодування яких вимагає не просто семантичної, а прагматичної компетенції (Арутюнова, 1988: 5).

Прагматичний компонент і його складові дозволяють слову реалізувати функцію інтенції, притаманну йому як знаку, яка, згідно з М. В. Нікітіним, полягає в реалізації інформаційно-комунікативного наміру відправника (Нікітин, 2007: 59).

Загалом різноманітні прагматичні вращення у семантичній структурі слова мотивують диференціацію «системних» слів за значущістю і диктують

комунікативно-прагматичну відповідність слова. Із цього погляду, адекватний опис закономірностей вживання слова в мовленні передбачає необхідність його розгляду в аспекті вербальної взаємодії учасників комунікації, а обов'язковою умовою визначення комунікативно-прагматичної зорієнтованості слова є аспект доцільності його використання в конкретній ситуації спілкування з урахуванням типізовано-конкретних мовних особистостей, їхніх рольових відносин (Азнаурова, 1988 : 20).

З'ясування специфіки прагматичного компонента слова включає такі етапи: 1) встановлення прагматичного співзначення як складової частини лексичного значення; 2) визначення прагматичного значення і його статусу; 3) виявлення семантичних і прагматичних чинників, які сприяють актуалізації прагматичного значення слова у мовленні; 4) визначення зв'язку між структурно-семантичними характеристиками слів та їх прагматичною спрямованістю; 5) розкриття прагматичного потенціалу слів та встановлення прагматичних параметрів їх функціонування у певних типах комунікативних ситуацій.

Поняття прагматичної ситуації, яке є продовженням термінів «прагматичне значення» та «прагматичне правило» Ч. Морріса (Моррис, 2001: 45-97), у науковий обіг було введено Н. Д. Арутюновою, згідно з якою, «за ситуацією комунікативного плану (мовець – повідомлення – слухач) приховується більш складна система поведінкових відносин, міжособистісних і соціальних». Під час комунікативного акту адресат не лише виконує певну соціальну та комунікативну (говоріння, писання), але й прагматичну роль, яку дослідниця пов'язує зі «структурою внутрішньої людини», що формується під час спілкування (наприклад, роль людини, яка відчуває сором, щастя, роздратування тощо). Так, відчуття, наприклад, сорому, зумовлене різноманітними чинниками, поширюється на дискурс певного учасника комунікативного акту, який «змушує» адресата своїх повідомлень реагувати на це відчуття і перетворює його на учасника прагматичної ситуації сорому. Таким чином, під час комунікативного акту адресант спонукає його стати учасником не лише соціальної та комунікативної, але й прагматичної ситуації (Арутюнова, 1981 : 361). Враховуючи зазначене вище, подібно до Е.С. Азнаурової, прагматична ситуація визначається нами як комплекс зовнішніх умов спілкування, присутніх у свідомості мовця у момент здійснення мовленнєвого акту: хто – що – де – коли – як –навіщо – кому. Іншою складовою цього комплексу є результативність прагматичного ефекту, що виражається

у вербальній чи невербальній реакції адресата (Азнаурова, 1988 : 38), яка може бути вольовою або когнітивною, емоційною чи поведінковою залежно від інтенцій адресата й адресанта (Селіванова, 2011: 28).

Істотними в контексті нашого дослідження є думки Е. С. Азнаурової, Ю. Д. Апресяна, О. Г. Беляєвської, В. І. Заботкіної, І. М. Кобозевої, Н. Г. Іщенко, І. П. Сузова та інших дослідників щодо специфіки прагматичного компонента слова. Найважливіші з них: 1) прагматичний компонент є результатом функційної зорієнтованості слова; 2) існує діалектичний зв'язок між прагматичним, логіко-предметним, поняттєво-семантичним, емотивно-конотативним та структурним компонентами семантики слова; 3) виділення прагматичного компонента зумовлено необхідністю ономазіологічного опису слова як одиниці мови, що містить інформацію про учасників й умови спілкування; 4) прагматичний компонент виражає ставлення адресанта до позначуваної словом реалії, конкретної ситуації спілкування, адресата; 5) кожна складова прагматичного компонента, закріплена чи не закріплена системним мовним значенням, співвідноситься з певним фактором (типізованої) комунікативної ситуації; 6) параметри прагматичної ситуації (хто – що – де – коли – як – навіщо – кому) дозволяють кваліфікувати прагматичний компонент як той, що містить вказівку на: комунікативний регістр, комунікативно-прагматичні параметри мовців, сфери використання слова; 7) прагматичний компонент позначає суттєві елементи слова, що лежать за межами понятійного змісту: додаткову інформацію експресивно-стилістичного і функційно-стильового характеру; соціально-психологічні, соціально-історичні, національно-культурні асоціації, закріплені за певним словом у результаті колективного досвіду; семантико-стилістичні умови функціонування слова (його прагматичні функції); 8) прагматичний компонент складний і неоднорідний за своєю суттю, його складові тісно переплітаються між собою і, в більшості випадків, відбувається облігаторне чи факультативне суміщення різноманітних прагматичних факторів у межах однієї лексеми; 9) прагматичний компонент визначає прагматичну значущість, стилістичну маркованість слова, утворює прагматичне значення (Азнаурова, 1988: 18-67; Апресян, 1988: 44; Арутюнова, 1988: 52-55; Заботкіна, 1990: 40-92;

Іщенко, 2012: 78-84; Кобозева, 2000: 87-94; Сузов, 2006: 38-66).

Прагматичний компонент лексичного значення слова розглядається нами як такий, що включає певні прагматичні параметри, які сприяють досягненню мети спілкування, його прагматичного ефекту. З'являючись у структурі лексичного значення слова, прагматичний компонент уможливорює розширення чи звуження семантики слова, регулює сфери його використання й, відповідно, основні умови реалізації саме прагматичного компонента, диктує контексти слововживання і формує прагматичне значення.

Загальні закономірності прагматичного компонента в слові визначають природу його прагматичного значення. Прагматичний компонент слова виявляється в процесі комунікації у певних відрізках мовлення, залежить від комунікативних інтенцій мовця, який, для того щоб поставити акцент на певні властивості, дати оцінку позначуваної реалії, переключає семантичну стрілку на ознакові семи і навмисно порушує референцію імені, наповнюючи його прагматичним смислом (Кирюшкіна, 2008).

Висновки. Прагматичний компонент лексичного значення – це додаткова стосовно основного предметного змісту слова інформація про учасників та умови комунікації. Впливаючи на інші складові (логіко-предметну, поняттєво-семантичну, емотивно-конотативну та структурну) прагматичний компонент має провідний статус у структурі лексичного значення слова, що спричинено функційною орієнтацією мови та її одиниць. Прагматичний компонент – гетерогенний: він містить низку складників, як-от експресивний, емоційно-оцінний, функційно-стильовий, історико-культурний і соціальний. Узагальнюючи весь прагматичний компонент, ці складники вказують на комунікативний регістр, сферу використання слова та інформацію про учасників комунікації. Означені складові формують прагматичний потенціал слова (чим більша їхня кількість у межах прагматичного компонента, тим більше його прагматичне навантаження), а також дозволяють слову реалізувати функцію інтенції. Прагматичний компонент лексичного значення дозволяє розширити чи звужити семантику слова, детермінує сфери та контексти його використання, формує прагматичне значення і містить оцінку можливого впливу слова на адресата.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азнаурова Э. С. Прагматика художественного слова. Ташкент : Изд-во ФАН, 1988. 126 с.
2. Апресян Ю. Д. Прагматическая информация для толкового словаря. *Прагматика и проблемы интенциональности*. Отв. ред. Н. Д. Арутюнова. М. : Наука, 1988. С. 7–44.
3. Арнольд И. В. Семантика, стилистика, интертекстуальность : Сборник статей. Науч. редактор П. Е. Бухаркин. СПб. : Изд-во С.-Петерб. ун-та, 1999. 444 с.
4. Арутюнова Н. Д. Типы языковых значений : Оценка. Событие. Факт. М. : Наука, 1988. 341 с.
5. Арутюнова Н. Д. Фактор адресата. *Известия АН СССР. Сер. лит. и яз.* 1981. Т. 40. № 4. С. 356–365.
6. Бархударов Л. С. Язык и перевод: Вопросы общей и частной теории перевода. Изд. 6. URSS. 2021. 240 с.
7. Бацевич Ф. С. Вступ до лінгвістичної прагматики. Київ : Академія, 2011. 304 с.
8. Беляевская Е. Г. Семантика слова. М. : Высш. шк., 1987. 128 с.
9. Винокур Г. О. Филологические исследования. Лингвистика и поэтика. М., 1990. 452 с.
10. Голубовська І. О. Проблема методології лінгвістичних досліджень у міждисциплінарному висвітленні. *Studia Linguistica*. Випуск 6. 2012 . С. 67-75.
11. Заботкина В. И. Слово и смысл. М. : Изд-во РГТУ, 2012. 428 с.
12. Заботкина В. И. Новая лексика современного английского языка. М. : Высшая школа. 1990. URL: <http://www.classes.ru/grammar/138.Zabotkina/worddocuments/.htm> (дата звернення: 12.01.2022).
13. Загнітко А. П. Теорія сучасного синтаксису. Донецьк : ДонНУ. 2006. 378 с.
14. Іщенко Н. Г. Прагматичне значення похідних іменників. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2012. № 14 (249). С. 78–84.
15. Карачун Ю. Г. Структурно-семантичний та функційно-прагматичний аспекти термінів-іменників в англійськомовних текстах з електричної інженерії : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Київ, 2019. 396 с.
16. Кирюшкина А. А. Прагматическое значение оценочного высказывания. *Материалы Международной научно-практической конференции «Личность–слово–социум»*. 2008. URL: <http://www.pws-conf.ru/nauchnaya/lss-2008/213-lingvistika/5903-pragmaticheskoe-znachenie.html> (дата звернення 12.01.2022).
17. Кобозева И. М. Лингвистическая семантика. М. : Эдиториал УРСС, 2000. 352 с.
18. Кузьмина Н. А. Современный русский язык. Лексикология : теория, тренинг, контроль. 2-е изд. испр. М. : Флинта : Наука, 2010. 336 с.
19. Моррис Ч. У. Основания теории знаков. *Семиотика : Антология* / сост. Ю. С. Степанов. Изд. 2-е испр. и доп. М. : Академический проект; Екатеринбург : Деловая книга, 2001. С. 45-97.
20. Никитин М. В. Курс лингвистической семантики : учебное пособие. 2-е изд., доп. и испр. СПб. : Изд-во РГПУ им. А. И. Герцена, 2007. 819 с.
21. Ружицкий И. В. Прагматический компонент значения слова (на материале русских модальных частиц и междометий). *Reosiahag. Institute of Russian Studies, Chungbuk National University*. 2007. № 3. URL: <http://cbnurussia.or.kr/files/3-4.pdf> (дата звернення: 12.01.2022).
22. Селіванова О. О. Основи теорії мовної комунікації. Черкаси : Видавництво Чабаненко Ю. А., 2011. 350 с.
23. Сусов И. П. Лингвистическая прагматика. М. : Восток-Запад, 2006. 200 с.
24. Тараненко К. В. Прагматичний аспект структури значення антонімів української мови. *Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика*. 2012. Вип. 25. С. 177–185.
25. Телия В. Н. Коннотативный аспект семантики номинативных единиц. М. : Наука, 1986. 136 с.
26. Huang Y. *Pragmatics*. Oxford : Oxford University Press, 2007. 367 p.
27. Lyons J. *Semantics*. V. 1. Cambridge : Cambridge University Press, 1977. 375 p.
28. Yule G. *Pragmatics*. Oxford : OUP, 1996. 138 p.

REFERENCES

1. Aznaurova E. S. *Pragmatika hudozhestvennogo slova* [Pragmatics of the word of art]. Tashkent: Fan Publ., 1988. 121 p. [in Russian].
2. Апресян Ю. Д. *Pragmaticheskaya informatsiya dlya tolkovogo slovarya* [Pragmatic information for explanatory dictionary]. *Pragmatics and problems of intentionality*. Ed. by N. D. Arutyunova. Moscow: Nauka Publ., 1988, pp. 7–44 [in Russian].
3. Arnold I. V. *Semantika, stilistika, intertekstualnost* [Semantics, stylistics, intertextuality]: Collection of articles. Saint Petersburg: Saint Petersburg University Publ., 1999. 444 p. [in Russian].
4. Arutyunova N. D. *Tipy yazykovykh znachenij: Ocenka. Sobytie. Fakt* [Types of linguistic meanings: Assessment. Event. Fact]. Moscow: Nauka Publ., 1988. 341 p. [in Russian].
5. Arutyunova N. D. *Faktor adresata* [Addressee factor]. *Proceedings of the Academy of Sciences of the USSR. Literature and Language Series*. Moscow, 1981. Vol. 40. No 4. pp. 356–367. [in Russian].
6. Barkhudarov L. S. *Yazyk i perevod. Voprosy obshchej i chastnoj teorii perevoda* [Language and translation. Problems of general and specific theory of translation]. 6th ed. URSS Publ., 2021. 240 p. [in Russian].
7. Batsevych F. S. *Vstup do lnhvistychnoi prahmatyky* [Introduction to linguistic pragmatics]. Kyiv: Academy Publ., 2011. 304 p. [in Ukrainian].
8. Belyaevskaya E. G. *Semantika slova* [Word semantics]. Moscow, Vysshaya shkola Publ., 1987. 126 p. [in Russian].
9. Vinokur G. O. *Filologicheskie issledovaniya. Lingvistika i poetika* [Philological studies. Linguistics and poetics]. Moscow, 1990. 452 p. [in Russian].

10. Holubovska I. O. Problema metodolohii linhvistychnykh doslidzhen u mizhdystsypynarnomu vysvitlenni [The problem of linguistic research methodology in interdisciplinary coverage]. *Studia Linguistica*. No. 6. 2012. pp. 67–75. [in Ukrainian].
11. Zabotkina V. I. Slovo i smysl [Word and sense]. Moscow: RGTU Publ., 2012. 428 p. [in Russian].
12. Zabotkina V. I. Novaya leksika sovremennogo angliyskogo yazyka [New vocabulary of modern English]. Moscow : Vysshaya shkola Publ., 1990. URL: http://www.classes.ru/grammar/138.Zabotkina/worddocuments/_htm (accessed 12 January 2022) [in Russian].
13. Zahnitko A. P. Teoriia suchasnoho syntaksysu [Theory of modern syntax]. Donetsk: DonNU Publ. 2006. 378 p. [in Ukrainian].
14. Ishchenko N. H. Prahmatychnyie znachennia pokhidnykh imennykiv [Pragmatic meaning of derivative nouns]. Bulletin of Taras Shevchenko National University of Luhansk. 2012. № 14 (249). pp. 78–84 [in Ukrainian].
15. Karachun Yu. H. Structural, semantic, functional and pragmatic aspects of compound term-nouns in English texts on electrical engineering. Thesis for a Candidate's Degree in Philology: 10.02.04. Kyiv, 2019. 396 p. [in Ukrainian].
16. Kiryushkina A. A. Pragmaticheskoye znachenie otsenchnogo vyskazyvaniya [Pragmatic meaning of evaluative utterance]. Proceedings of International Scientific and Practical Conference "Personality – word – society". 2008. URL: <http://www.pws-conf.ru/nauchnaya/lss-2008/213-lingvistika/5903-pragmaticheskoe-znachenie.html> (accessed 12 January 2022) [in Russian].
17. Kobozeva I. M. Lingvisticheskaya semantika [Linguistic semantics]. Moscow: Editorial URSS Publ. 2000. 352 p. [in Russian].
18. Kuzmina N. A. Sovremennyy russkiy yazyk. Leksikologiya: teoriya, trening, kontrol [The modern russian language. lexicology: theory, training, control]. 2nd ed. Moscow: Flinta Publ.: Nauka Publ. 2010. 336 p. [in Russian].
19. Morris Ch. U. Osnovaniya teorii znakov. Semiotika: Antologiya [Fundamentals of sign theory. Semiotics: Anthology]/ Comp. by Yu. S. Stepanov. 2nd ed. Moscow: Academic Project Publ.; Yekaterinburg: Business Book Publ. 2001. pp. 45–97 [in Russian].
20. Nikitin M. V. Kurs lingvisticheskoy semantiki [The course in linguistic semantics]: Textbook. 2nd ed. Saint Petersburg: RGPU Publ. 2007. 819 p. [in Russian].
21. Ruzhitskiy I. V. Pragmaticheskyy komponent znacheniya slova (na materiale russkikh modalnykh chastits i mezhdometiy) [Pragmatic component of the word meaning (based on Russian modal particles and exclamations)]. *Reosiahag. Institute of Russian Studies. Chungbuk National University*. 2007. № 3. URL: <http://cbnurussia.or.kr/files/3-4.pdf> (accessed 12 January 2022) [in Russian].
22. Selivanova O. O. Osnovy teorii movnoi komunikatsii [Fundamentals of linguistic communication theory]. Cherkasy: Chabanenko Yu. A. Publ., 2011. 350 p. [in Ukrainian].
23. Susov I. P. Lingvisticheskaya pragmatika [Linguistic pragmatics]. Moscow: East-West Publ. 2006. 200 p. [in Russian].
24. Taranenko K. V. Prahmatychnyi aspekt struktury znachennia antonimiv ukrainskoi movy [Pragmatic aspect of the meaning structure of Ukrainian antonyms]. *Current issues of Ukrainian linguistics: theory and practice*. 2012. No. 25. pp. 177-185. [in Ukrainian].
25. Teliya V. N. Konnotativnyy aspekt semantiki nominativnykh edinit [Connotative aspect of semantics of nominative units]. Moscow: Nauka Publ. 1986. 136 p. [in Russian].
26. Huang Y. Pragmatics. Oxford : Oxford University Press, 2007. 367 p.
27. Lyons J. Semantics. Vol. 1. Cambridge: Cambridge University Press, 1977. 375 p.
28. Yule G. Pragmatics. Oxford : OUP, 1996. 138 p.